

JOSEP MARIA FLOTATS, ACTOR, A VALÈNCIA

La lluna a l'abast

Josep Maria Flotats, actor barceloní de projecció europea, un veritable monstre de l'escena, ens ha meravellat, junt amb la seua perfecta companyia, amb la representació del *Cyrano de Bergerac*, de Rostand, un èxit esclatant arreu. A pesar de la campanya de silenci perpetrada per la gerència del Teatre Principal, Flotats-Bergerac, també a València, ha tingut la lluna a l'abast. Estrella, al capdavant.

Vicent Martí

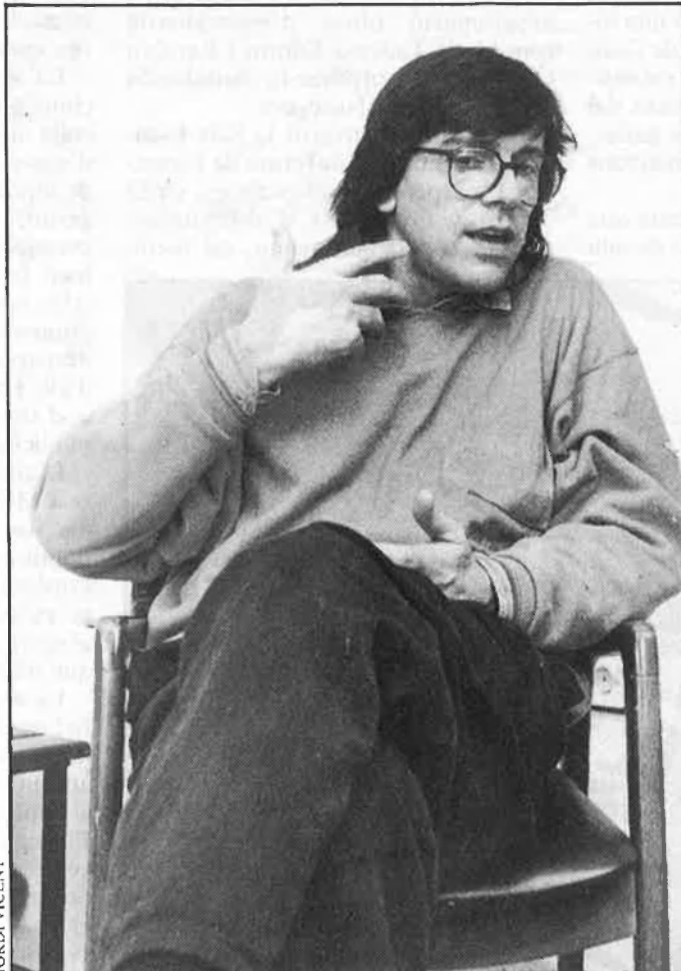
Flotats sedueix. Dalt o baix de l'escenari, de lluny o de prop, Josep Maria Flotats exerceix aquella mena d'atracció que només els elegits dels déus són capaços de generar. Alt com un gànguil, més que asseure's, enrosca el cos damunt d'una cadira insuficient, talment una boa postàpat. Parla pausat, amb una veu cotonosa que saps modulada per tot d'alexandrins dels clàssics francesos, i que, tanmateix, no ha perdut cap matís del seu barceloní menestral. De tant en tant, es mira, de reüll, a l'espill, emmarcat amb bombetes de color, com és de llei en els miralls dels camerinos. El lleu parpelleig desembobra per un instant una mirada genèticament trista. I càlida, com una pàtria.

—¿Qué està passant, senyor Flotats, amb el públic de València?

—Això no ho sé, no tinc ni idea del que hi passa. N'estic ben sorprès, això sí. Fins arribar a València hem estat treballant amb tots els teatres plens de gom a gom. No sols a Catalunya —on ja estem en la ratlla dels dos-cents mil espectadors— sinó a Madrid —en català— o a Saragossa, on les entrades s'han exhaurit en un sol matí. Mai, mai, mai no hem tingut tan pocs espectadors fent el *Cyrano* com ahir a la tarda aquí. Set o vuit files, ¡és sorprenent!

—Sorprenent, però explicable...

—Potser. Potser és una falta d'informació, de publicitat, d'organització... Potser l'empresa no està gaire

JORDI VICENT

«Potser ha estat una falta de publicitat, d'organització...».

interessada a fer funcionar el teatre en català a València o, si més no, de fer-lo funcionar tant com el teatre en castellà. No ho sé, són preguntes que em faig.

—¿L'empresa li n'ha donat alguna classe d'explicació?

—No, no me n'ha donat cap. Diuen que han fet la publicitat habitual en aquests casos. Vista l'exigüitat de mitjans que hi han exhibit, potser fóra útil que es replantegin la política de promoció que porten.

—L'empresa, segons sembla, tampoc no ha deixat llegir el comunicat

en defensa de l'idioma que es fa públic en tots els actes promoguts pel II Congrés Internacional de la Llengua Catalana...

—Sí, però jo no m'hi fico, en això... aquí ja entrem en un terreny amb implicacions polítiques, d'enfrontaments entre partits, que no m'interessa. No ho entenc, amb tot. El Congrés ens va demanar si volíem formar part de les activitats culturals d'aquesta celebració, vam dir que sí, i, a canvi d'això, tenim una ajuda econòmica, una subvenció, gràcies a la qual el públic pot veure més barat l'espectacle.

Aquí, també. I, això no obstant, no l'han deixat llegir. Per contracte no estaven obligats a fer-ho, i nosaltres hem vingut a representar el *Cyrano*, que és el que hem fet.

—¿Com viuen un actor i una companyia d'èxit treballar per a un públic escàs?

—¡Oh!, nosaltres fem la nostra feina exactament igual. Diem: ¡Llàstima que hi hagi poca gent!, però, la feina, la fem igual perquè... El que passa és que és molt més difícil, molt més cansat treballar per a menys gent. Perquè el gran teatre, el teatre clàssic, és una mena de locomotora enorme quan fas un primer paper així. És una energia molt gran la que es necessita, una energia nascuda de l'esforç compartit de públic i actor. El fet que una sala estigui plena t'envia l'energia, et respon, et torna la pilota, és com el *partenaire* del tennis. I si tu envies la pilota amb molta força, el públic te la torna amb idèntica força. Aquí,

doncs, com hi ha hagut poca gent fins ara, i la sala és tan gran, no la reps, no te la torna, i el cansament és doble.

—Aquesta situació li haurà recordat els seus començaments en la professió...

—¡Ah! sí ¿per què no? —rialla— ¿per què no? —rialla enjogassada—. Ja feia molts anys, molts anys, des dels meus començaments del tot, que no tenia aquesta quantitat de públic tan mins. Potser és la primera vegada des d'aleshores... Tot plegat, una llàstima. Tota la gent que l'ha vist, aquí, a València, està tan entusiasma-

da amb l'espectacle, que és una pena que els altres valencians que l'haguessin pogut veure, si haguessin estat informats, no ho facin, i potser se n'assabentaran dilluns, quan ja serem fora.

—*Se n'assabentaran. Canviant de ciutat, ¿com ha trobat Barcelona després de la seua tornada de París?*

—Jo, amb Barcelona, no vaig perdre mai el contacte. Sempre hi tornava, com a mínim, a l'estiu, de vegades, per Nadal. Hi tinc la família... Barcelona està a una hora i quart de París. És una ciutat que he anat seguint molt de prop, estava molt al corrent del que hi passava, del que s'hi coïa, no he notat cap canvi de colp. A Barcelona es va notar un gran canvi, però va ser, doncs bé, tot just acabat el franquisme. Aquella ciutat en ebullició feia pensar que tot era possible, si més no, d'imaginar-ho. Ara, hi trobe la gent una mica més desmenjada, però, al mateix temps, és una ciutat que continua bastant viva, jo la trobo bastant viva...

—*¿I París?*

—París és la que, per a mi, està patint un sotrac molt fort. Aquesta famosa cohabitació... és la família dels Etrides, en realitat, qui està vivint a París, ara. Tot això produeix un malestar profund, i s'hi detecta. Vaig estar a París, encara no fa tres setma-

nes, i he pogut comprovar que la vida està sent molt dura, tots els companys de feina se'n ressentent.

Jo crec, a més, que la gent de teatre som gent molt sensibilitzada per ofici, molt receptiva als estats anímics col·lectius. Si el teatre d'un país està en crisi, és perquè, tal com ha de ser, reflecteix la societat en la qual viu: si aquesta societat està malalta, també ho estarà el seu teatre. I és per aquesta

raó que la gent de l'espectacle vehicula més tota aquesta sensorialitat i la sensibilitat del moment present. I és trista i apagada, París, actualment.

I a Barcelona.. no tenim res, ¡alerta! No es pot comparar amb París, on hi ha encara de tot. Però el poc que hi ha vol ser més, i s'hi va bellugant, s'hi va començant a obrir una mica portes. Em sembla una ciutat amb possibilitats inèdites, Barcelona. Potser ai-

JORDI VICENT

JORDI VICENT

«Després de la meua tercera proposta, el públic m'ha fet la confiança que jo volia».

xò m'ho fa dir el Mediterrani, el fet de retornar a una llum, a un clima, a unes olors, a una manera de viure que no és necessàriament enclaustrada, amb llum artificial, perquè fora sempre hi ha núvol o pluja.

Poder sortir de casa, el mes de novembre, i veure el sol, és una cosa que començo a trobar que no té preu. I no és per viure més «lleugerament» sinó per estar amb millor disponibilitat física i cerebral per poder treballar. Això també ha pesat molt en la meua decisió de tornar a casa.

—*¿Com hi ha influït la rebuda que el públic català li ha tributat?*

—La rebuda ha estat totalment excepcional. Aleshores, és clar, la gent de teatre treballem per a un públic. I si tenim públic, tenim el cent per cent guanyat, en aquest sentit. Si el públic et respon, si et dóna suport, i fas una segona proposta d'una altra obra i encara et respon més; i fas una tercera proposta, en la qual, a més a més, no estàs en escena i continua venint massivament... jo volia que em fessin aquesta confiança. Me l'han feta: *El despertar de la primavera*, que representem al Poliorama de Barcelona, està funcionant molt bé.

Sóc un home feliç, per'xò. Treballes per a un públic, i el públic ve, i li agrada, sembla. A partir d'aquí, jo dic que és possible tenir l'ambició més desmesurada quant a fer teatre a casa meva. I això implica demanar, demanar als qui ho poden donar, el poder polític, tota la infraestructura teatral que necessita peremptòriament el nostre país.

—Vosté, per tant, deu ser optimista respecte a la creació del Teatre Nacional de Catalunya, ¿no?

—Sí, sí, molt optimista. ¿Quallarà? Jo dic que sí, jo dic que es farà, n'estic convençut. Hi posaré el coll, l'hi estic posant, he, he, estic segur que sortirà... perquè em sembla que hi ha una cosa evident: si algun polític encara no està d'acord amb el projecte, com els polítics el que miren és l'electorat, tenim la força extraordinària que ens donen els milers d'espectadors que ens han vingut a veure només en el *Cyrano*, i això són vots. Em sembla que, tot aquest potencial, hem de saber-lo utilitzar molt bé, i en el bon sentit.

A més, aquest públic tan copiós posa en evidència que el país el necessita. El dirigeixi qui el dirigeixi, esti-

gui en les mans de qui estigui, necessitem a Barcelona un Nacional. Un teatre de tots, obert a tots, no sectari. Alguns diuen que tenen por que no sigui sectari perquè potser creuen que, com la idea és meva, jo faria el que ells farien. Però aquí s'equivoquen.

—¿Què el va dur a triar una Jornada particular, d'Scola, per tornar a Barcelona a fer teatre en català?

—Com la primera obra que havia representat a Barcelona havia estat el *Don Juan*, amb la Comédie, en el Liceu, o sigui, un superespectacle, amb Molière, superclàssic, vaig pensar que hi havia de venir amb una cosa contemporània. I, a més, que parlés una mica de la nostra història més recent. No n'hi ha tantes, d'obres, així. Aleshores, *Una jornada*, per a mi, era engegar la memòria col·lectiva del nostre poble de poc enrere. ¡Aquell musolinisme del qual tracta l'obra feia només set anys que existia a casa nostra!

La tria no deixà de sorprendre, però. Crec que molts volien que jo fes una gran demostració d'actor, un brillant número d'actor. I els vaig refrescar una mica, perquè els vaig fer un número d'antiactor, d'antiheroi, un

antinúmero. El Gabriele d'*Una jornada particular* és un personatge particularment gris. Ara, si la nostra cultura teatral fos com la de París, o Londres, la gent sabria apreciar que, dalt l'escenari, fer un número gris és el més difícil del món. Interessar, fer riure, fer plorar, i estar sempre gris, tímid, poca cosa, és condemnadament complicat. Jo penso que hi vaig fer un supernúmero d'actor, però això alguns no ho van captar. Potser vaig pecar d'un excés de coqueteria...

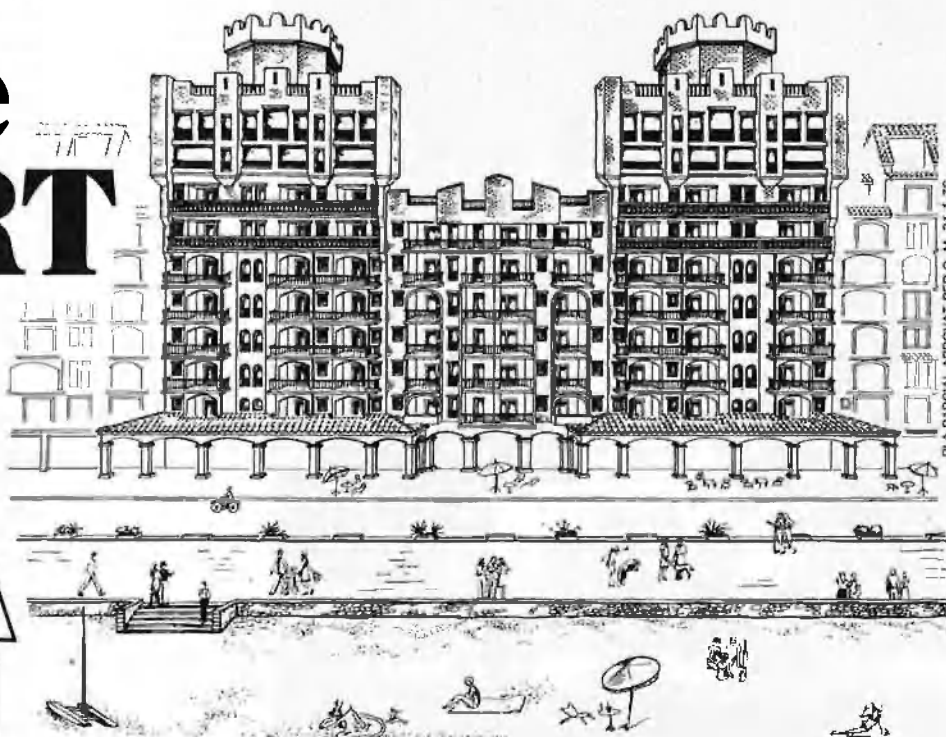
—Siga com siga, en el *Cyrano*, la crítica positiva, entusiasta sovint, ha estat unànime...

—Amb tot, jo continuo creient que és més difícil fer el Gabriele que fer el *Cyrano*. ¡Alerta!, amb les possibilitats que tinc jo, amb els meus recursos. Per la meva formació, per la meva constitució física, jo sóc un actor al qual resulta més fàcil dir quinze alexandrins del teatre clàssic francès, sense ofegar-me, que representar un paper on tot és dit en veu baixa, un Gabriele una mica asmàtic, una mica gerperut, una mica desgraciat... tot el contrari d'un actor triomfant, vaja.

—Parle'm un poc més del *Cyrano*, no obstant això...

torre QUART

PORT SAPLAYA

HABITATGES PLATJA de DOS I TRES DORMITORIS I BAIXOS COMERCIALS
des de 3.917.750 ptes. • mínima entrada • finançació fins a 20 anys.

• INFORMACIÓ I VENDES: Autopista València-Barcelona, Km 4,5 (EIXIDA 2), tel. 96/371 36 11
• I en FICSA. Pau, 11, Tels. 96/332 34 02-3-4. 46003-VALÈNCIA.

JORDI VICENT

«El símbol del teatre, el viatge a la utopia».

—Bé, sí. L'obra escenifica la vida real d'un escriptor, Cyrano de Bergerac, autor del *Viatge a la lluna*. Cyrano fou un escriptor *maudit*, malaurat, famolenc, completament perdut per un amor impossible. Aquesta impotència davant la vida és representada pel nas, per això no hem volgut que fos un nas de pallaso, que no té cap gràcia, i li n'hem posat un de llarg, però sense estridència. És l'histrió davant del poder, queda molt clar, però és sobretot l'home impotent enfront de les seves mancances.

A partir d'aquí és un personatge molt commovedor. És, per a mi, el símbol del teatre. És el viatge a la utopia, el viatge a la lluna és això. És intentar transformar la il·lusió en realitat. No sé quan podré agafar aquella lluna... si el tramoia no estira bé la corda potser algun dia l'aconseguiré. El teatre fa possible qualsevol utopia.

—*Malgrat no actuar a El despertar de la primavera, diuen que el producte és molt seu...*

—¿De qui, sinó? Jo l'he imaginada, muntada, dirigida... Estic segur, a més, que jo no vaig elegir aquesta obra sinó que va ser ella la que em va elegir a mi. Al cap de dos anys d'haver tornat a Barcelona, m'hi vaig trobar que aquell fragment de música, aquells crits, aquelles olors, anaven retornant-me, ho volgués o no, la meua infància viscuda en aquesta cuaitat. Buscant quina obra podia fer, em va venir al cap, se'm va imposar, *El despertar de la primavera*, que jo coneixia des de l'època de l'escola d'Estrasburg. I encara que la història passi a Alemanya, que passi en col·legis que jo no he freqüentat, que sigui un món completament diferent... el trànsit de la infància a l'adolescència sí que és el

meu, i l'he posat dins d'*El despertar*, i he dirigit els actors en funció d'això.

—¿Com va viure vosté aquell trànsit, l'adolescència en general?

—Jo crec que no la vaig viure dolorosament, però sí greument, tot i tenir una certa tirada a barrejar somni i realitat, com he intentat explicitar en el muntatge. Al capdavall, no se sap ben bé si la història —intransigència, puresa, dolor, perplexitat, mort— ocorre realment, o tan sols és el somni febril d'un d'aquells joves-infants. L'adolescència és el moment de la vida en què més necessites que t'agafen de la mà, és un estat fràgil, com de papallones contra el vidre. Efímeres, com algunes vides de joves. □

La màgia d'un actor

Josep Cyrano Flotats

Hi ha un moment del Cyrano de Flotats que sembla especialment revelador dels poders que només el gran actor coneix i gaudeix. És en la segona part, quan un Cyrano, envellit i derrotat per la dissort, persisteix a negar davant els altres el seu antic i encara present enamorament de Rosaura. Ella li dona a llegir una carta que va rebre del seu estimat, carta que, evidentment, ha escrit el mateix Cyrano, i aquest la recita de cor sense llegir-la davant l'estupor de Rosaura. Doncs bé, quan ella comença a sospitar, Cyrano continua negant per boca d'un Flotats que llança un dels no més sorprendors que mai s'hagen sentit sobre cap escenari. És un no callat, poc més que un murmurí dolorós de qui sap ja que el temps l'ha vençut, un no que vol negar alhora la història passada i la inoportunitat de la seua reproducció tardiva. El profund enteniment del drama de Cyrano que emblemàtica aquesta dicció és prou per certificar Flotats com un dels actors més intel·ligents i conseqüents dels que en Europa freqüenten el teatre de text, comparable ben bé a un Ian McKellan i molt pròxim a la sàvia ductilitat del gran Vittorio Gassman.

Aquesta excel·lent preparació per a l'enteniment d'un instant del drama no és, per cert, l'únic mèrit de Flotats. En la primera part, i sobretot en la primera hora d'espectacle, ens ofereix un autèntic recital d'actor singularment dotat per a la comèdia, això sí, sense fer comèdia en cap moment. La distància, tradicional entre els tractadistes i en moltes actuacions de mèrit, entre l'actor i el personatge que executa queda ací pràcticament anul·lada. Un pot meravellar-se amb Ian Mackellan en l'execució del seu memorable *Macbeth*, però passa que sempre veiem Ian Mackellan fent de *Macbeth*. És aquesta la distinció que sembla no existir en el Cyrano que Flotats —qui sap mitjançant quin meravellós esforç— realitza amb la classe de fortuna que permet desdenyar els comentaris a l'ús respecte a l'amplitud del seu registre actoral, els recursos d'una veu capaç de dir-ho tot en el to i la velocitat més adients, la disposició d'un cos que es lliura sense reserves a tot allò que requereix el personatge, aconseguint una simbiosi que convertirà en trivial l'intent, mai tan banal com en aquesta ocasió, de determinar els límits que separen l'actor de la construcció del seu personatge.

És inqüestionable que el muntatge d'Scaparro és excel·lent, que l'actuació dels altres intèrprets resulta notable, que la llum és posada força meticulosament, que l'escenografia és d'una simplicitat genial al servei de l'esdeveniment escènic... Però, ¿resulta exagerat preguntar-se què seria d'aquest desplegament sumptuós sense el concurs felicíssim de Josep Cyrano Flotats? □

Julia A. Mánez